

SIERRA DE GREDOS

Geheim paradijs

↑ Het eerste meer van de Circo de las 5 Lagunas.

Wie had dit verwacht? Ruige, stille natuur vlak bij de drukke metropool Madrid. Met drie lange wandelingen verkennen we de paradepaardjes van de Sierra de Gredos, de 'stenen ruggengraat' van Spanje volgens dichter en filosoof Miguel de Unamuno. Een perfect natuurgebied voor bergwandelingen met pit, ver verwijderd van alles.

TEKST & FOTO'S KARIN ANEMA

We beginnen vanuit Plataforma de Gredos met de iconische tocht PR-AV 46 R 12 naar de piek El Morezón. Vlak na de start verandert het stenen landschap in een geel tapijt dat de hellingen koloniseert. De uitgestrektheid en de allesoverheersende zoete geur van de beroemde *piornales* zijn spectaculair. *Piornales* (*Cytisus oromediterraneus*), een bremsoort, vind je in extreme klimaten. Dat is hier precies het geval. Het continentale klimaat zorgt op jaarbasis voor een temperatuurverschil van maar liefst 60 graden. In de winter kan het hier -25 graden vriezen, in de zomer meer dan 35 graden heet zijn.

De bremstruiken groeien in iglovorm om zich te weren tegen een metersdik pak sneeuw, de barre kou en de snijdende wind in de winter. Door de ronde vorm kunnen ze de sneeuw dragen en heeft de koude wind er minder vat op. Bovendien zorgt het voor een stabiele temperatuur van rond de nul graden tussen het dak van de brem en de grond. Planten en reptielen vinden 's winters in de bremstruiken een goed toevluchtsoord. De *piornales* zijn hét symbool van Sierra de Gredos. Door de verschillende ondersoorten zijn er allerlei schakeringen in geel en formaat. Het geel begint met hier en daar vlekken, maar al snel is het een golvend tapijt. Het keizerrijk van de

brem steekt geel af tegen de nog licht besneeuwde bergtoppen en het grijze gesteente. De struiken groeien tussen de rotsen en stenen, die ze daarmee tegelijkertijd vasthouden. Het pad voert dwars door de bremvelden, die het spoor soms op kniehoogte, soms op schouderhoogte, soms meer dan manshoog omzomen.

Ineens zien we in al dat geel snuiten en horens. Het zijn steenbokken die zich in de dichte bremstruiken verschuilen en in de schaduw koelte vinden op deze hete dag.

De hele dag lopen we in een wolk van bremparfum. We komen langs de ruïnes van Refugio del Rey – een relict van een jachthut uit 1905 toen Alonso XIII ervoor zorgde dat de omgeving van Laguna Grande en Cinco Lagunas koninklijk jachtdomein werd. We klimmen verder tot we op de top Morezón (2389 meter) staan. Diep beneden ons ligt als een langgerekt reptiel Laguna Grande, omringd door steile bergflanken.

Het pad voert dwars door de bremvelden die het spoor soms manshoog omzomen

Op de terugweg zien we een kudde zwarte koeien van het beroemde ras *avileña-negra ibérica*. Het zijn de eerste dieren die teruggekeerd zijn van hun verblijf in warme streken. Want de *transhumancia* leeft hier nog sterk. Herders trekken met hun koeien in het najaar naar het warmere Extremadura, Badajoz, Cáceres en zelfs helemaal tot in Huelva. Rond 24 juni brengen de herders ze weer terug naar de Sierra de Gredos. Zo zijn er in een dorp met 150 inwoners nog dertig veehouders, waarvan twintig met vrachtwagens de dieren verplaatsen en een tiental nog te voet gaat. De meeste Gredense – lokale bergbewoners – leven nog altijd van de koeien.

Gletsjerdal

De tweede dag volgen we vanuit het bergdorp Navalperal de Tormes de PR-AV 35 met als doel het Circo de 5 Lagunas. Voor ons strekt zich een lang U-vormig dal uit, dat kenmerkend is voor de noordzijde van het gebergte. Tienduizend jaar geleden hebben gletsjers deze dalen achtergelaten. We volgen het rotsige pad langs de rivier, met rechts en links steeneiken en hoge grassen. Hier en daar groeit brem, maar niet in tapijten zoals gisteren. De rotsen worden allengs roder en groener. Het graniet, dat streepjes mica bevat, is bijzonder mooi.

Terwijl we gestaag stijgen, is er het voortdurende gekabbel van de rivier. De zon brandt, de tempera-

↑ Het keizerrijk van de *piornales*, de brem, vergezelt ons voortdurend op weg naar de top van El Morezón.

➤ Een steenbok houdt ons in de gaten.

➔ Uitzicht vanaf El Morezón op Laguna Grande.

tuur stijgt. In de schaduw van een stenen herdershut drinken we water. Terugblikkend op de afgelegde afstand valt vooral het langgerekte dal op. Niets, maar dan ook niets is er in de verte te zien. Geen dorp, geen weg. In de Sierra de Gredos zijn immers weinig cultiveerbare plekken. En waar die er wel zijn, is er een dorp. Hun namen hebben steevast het woord *hoyos* (een holte) of *nava* (een vlak terrein) erin.

We komen hoger en de geur van viooltjes stijgt op. Rechts doemen hoge watervallen op. We lopen nu over zeer glad afgesleten roze en groene rotsen, het lijkt wel linoleum. Smaragdgroene Iberische berghagedissen schieten weg. Als we een moment pauzeren aan een beek, kijken enkele steenbokken met jongen aan de overkant ons strak aan.

We lopen stug door, vastbesloten de vijf meertjes op tijd te bereiken. Maar in het U-vormige dal blijft de hitte hangen. Het is uitzonderlijk warm voor de tijd van het jaar (begin juni). Het laatste stuk – toch nog een paar uur klimmen – klauteren we steil omhoog over een zee van rotsblokken. Hier is de route met steenmannetjes aangegeven. Er heerst absolute stilte.

Het graniet zelf blijft bijzonder: de snippers kwarts, wit-roze veldspaat en zwart glimmend mica zitten als confetti in de rotsen.

Vlak voordat we de meertjes bereiken, komen we onze eerste en enige tegenliggers tegen: twee jongeren met volle bepakking. Zij hebben vannacht gebivakkeerd en naar de sterrenhemel gekeken. In de Sierra de Gredos zijn de nachten vrijwel altijd helder en er is nauwelijks lichtvervuiling. Ze wijzen naar de stenenmassa boven ons en zeggen dat de meertjes nog maar “een uurtje” verder liggen.

Later dan we hadden gedacht ligt eindelijk het eerste van de vijf meertjes voor ons. We lopen langs de oever naar de tweede, maar draaien dan om. Het is broeierig van de hitte, cumuluswolken stapelen zich op, onweer rommelt in de verte. Eenmaal beneden hebben we er tien uur wandelen op zitten.

Twee werelden van contrasten

De derde dag parkeren we bij km 6 op de weg naar Plataforma de Gredos. We volgen de PR-AV 18 naar Puerto

del Peón. Het is een oude *cañada*, een breed en langzaam stijgend graspad dat herders sinds oudsher gebruiken om hun koeien naar boven te brengen. Rechts van ons stroomt de Garganta de la Covacha, omzoomd door gladde, stenen terrassen. Het langgestrekte dal is eveneens een oude gletsjervallei.

We verlaten de rivier en klimmen zigzag omhoog. Hoe hoger, hoe meer brem er staat en hoe geuriger het wordt. Vlak voor de col ligt een drassig veengebied waar meerdere bronnen opborrelen.

Op de col hebben we zicht op het zuiden. Hier openbaart zich een wereld van verschil tussen de noordzijde met de afgesloten U-vormige dalen en de scherpe, steile hellingen aan de zuidkant. Het is alsof je in één keer in de diepte stapt met heel ver beneden ons een vlakte. Hier voel je ook hoe smal het gebergte eigenlijk is: 15 kilometer. De extreme temperatuurverschillen zijn allesbepalend geweest voor het leven van de bergbewoners. Aan de noordzijde liggen de granieten dorpen op 1000 meter of hoger; aan de zuidzijde lijken de dorpen op die in Andalusië, met witte huizen en bloemen voor de deur en boomgaarden met vijgen, olijven en wijngaarden.

← Na de wandeling is het heerlijk afkoelen in Pozo de las Paredes.

↓ In Sierra de Gredos leeft de *transhumancia* nog sterk. Hier een kudde koeien van het beroemde ras *avileña* uit Avila. Ze zijn net teruggekomen van hun verblijf in warme streken.

We lopen nu over zeer glad afgesloten roze en groene rotsen, het lijkt wel linoleum

De bergpas zelf wordt bedekt door brem, waaruit wonderlijk gevormde rotspieken uittorenen. Boven ons zweven vale gieren. We lopen over de bergkam door naar piek La Mira. Omdat er opnieuw onweer dreigt, gaan we dezelfde weg terug.

Al afdalend schiet ons te binnen dat vrijwel alle routes hier flinke dagtochten zijn. Zelfs de enkele ‘kleintjes’ zijn nog altijd zo’n vijf uur lang.

Verfrissing

Het onweer drijft over; de hitte is zo verzengend, dat we besluiten af te koelen in de Pozo de las Paredes. Dit natuurlijke zwemwater bereik je vanuit Navacepeda de Tormes, het dorp waar we de tweede tocht zijn gestart. De *pozo*, een verwijde plek in de rivier, ligt bij een Romeinse brug. De oevers bestaan uit terrassen van platte stenen, waarop hele families relaxen. Vanaf hogere rotsrichels springen jongeren in het water. In de kiosk nemen we een biertje. De barman vraagt of we steenbokken hebben gezien. Een paar tientallen, antwoorden we. Zo weinig? vraagt hij verwonderd. Er zijn er hier duizenden.

Terug in Hoyos del Espino (1440 meter), dé uitvalsbasis voor tochten in de Sierra, klinkt in de verte hoefgetrappel.

BERGWIJZER

De Sierra de Gredos is het centrale deel van een langgerekt gebergte. Het westelijke deel heet Sierra de Béjar (waar je kunt rotsklimmen), het oostelijke deel is de Sierra Guadarrama. Er zijn toppen tot zo'n 2500 meter hoogte. De hoogste piek Almanzór is 2591 meter. De naam komt van Al-Mansur, 'de Zegevierende'.

BESTE TIJD

September en oktober en mei en juni. De lente begint pas eind april, daarvoor ligt er nog sneeuw. De brem bloeit van medio mei tot medio juni. Deze periode maakt de wandelingen heel speciaal.

VERVOER

Startpunten zijn alleen met de auto bereikbaar. Bijvoorbeeld met een huurauto van www.sunnycars.nl (all-inclusive) vanaf luchthaven Madrid.

GELOPEN ROUTE

• **Dag 1:** vanuit standplaats Hoyos del Espino (1440 meter) met de auto 20 minuten naar Parking Plataforma de Gredos (1780 m). Vanaf Puerto de Candeleda (2009 m) uitzicht op het dorp Candeleda en op de bergtoppen rond Circo de Gredos. Vervolgens kom je langs Refugio del Rey, een vervallen hut die Alfonso XIII als jachthut gebruikte. Doorlopen naar de top El Morezón (2389 meter).

Deels gemarkeerd met geel-wit, deels met steenmannetjes, 7–8 uur.

• **Dag 2:** Cinco Lagunas. Met de auto in 15 minuten naar Navaceda de Tormes. Bij de brug start de PR-AV35. Met geel-wit en steenmannetjes aangegeven. Heen en terug 9–10 uur, 24 km.

• **Dag 3:** Met de auto richting Plataforma en parkeren bij km 6. De PR-AV 18 naar Puerto del Peón is met geel-witte markeringen en steenmannetjes aangegeven. ↑ 477 m naar de col, ↓ 870 m naar Domingo Fernando, ong. 9 uur, 17 km. Je kunt ook bij de top La Mira hetzelfde pad terug nemen. Dan is het 5-6 uur. *Let op:* op de routes zijn maar op enkele plaatsen (niet altijd makkelijk te vinden) waterbronnen. Dus veel water meenemen.

ANDERE WANDELINGEN

- De GR 10 (van Valencia naar Lissabon) loopt langs de Tormes.
- Vanaf Plataforma zijn er ook themaroutes: vogels, paddenstoelen, en steenbokken tijdens hun bronstijd.
- Relatief korte route vanaf Plataforma naar Laguna Grande (ong. 4 uur).

SLAPEN

Er is één bemande berghut bij Laguna Grande, de andere hutten zijn onbemand.

BERGGIDS

Juan Francisco Redondo Sanchez voor de themaroutes of voor sneeuwschoenwandelen in de winter (www.gredostormes.com, info@gredosguides.es)

KAARTEN & GIDS

- *Parque Regional de La Sierra de Gredos*, 1:135.000 en 1:25.000
- *Wanderführer Sierra de Gredos – 56 Touren*, Bernd Plikat, Rother Bergverlag, ISBN 9783763343812

MEER WETEN?

www.spain.info

↑ De zuidkant van de Sierra de Gredos wordt gekenmerkt door U-vormige dalen, ooit uitgesleten door gletsjers.

Honderden ruiters, met hoed of pet, paraderen door de straten. Een buurvrouw spreekt er met trots over: "Paarden zijn hier heel belangrijk. Eén keer per jaar, als de brem bloeit, komen de ruiters samen. Uit de hele streek komen ze hiernaartoe."

Tijd om de gastronomie uit te proberen. Boleten en witte bonen (*judias del Barco de Avila*) zijn streekgerechten, maar de Gredense zijn het meest trots op hun rundvlees. Serveerster Paloma die het vlees *a punto* voor ons neerzet, vertelt dat Hoyos del Espino als enige dorp in de hele omtrek twee piepkleine supermarkten heeft. Zij is geboren en getogen in Madrid, maar haar ouders en voorouders komen hier vandaan. De naar allerlei steden uitgewaaierte familieleden komen nog altijd hierheen om te relaxen en elkaar te ontmoeten. Hier is hun plek, hier is ruimte en frisse lucht. "In Madrid zijn de mensen humeurig en het is overvol met auto's. Maar hier zijn koeien, hier groeit de brem, hier is rust." Ze vertelt dat de meeste toeristen uit Madrid, Salamanca en Toledo komen om aan de zomerse hitte te ontsnappen. Want hier koelt het 's nachts tenminste af, terwijl het in Madrid boven de dertig graden blijft. Sinds de jaren zestig is er toerisme: vissers, jagers en wat wandelaars. In de herfst komt een handjevol toeristen om te jagen. Al kost een licentie voor het schieten van een steenbok tussen de zes- en twintigduizend euro. Of ze komen om paddenstoelen te zoeken. "En voor de gastronomie", zegt ze lachend. "In de zomer komen wandelaars, natuurfotografen, en vissers. Het is hier een *paraiso secreto*."

Geheim, tja... Met terughoudendheid schrijf ik dan ook deze reportage. Nogmaals: alleen voor degenen die uit zijn op *lange* wandelingen. Zonder faciliteiten om iets te drinken of te eten als je eenmaal onderweg bent. ■